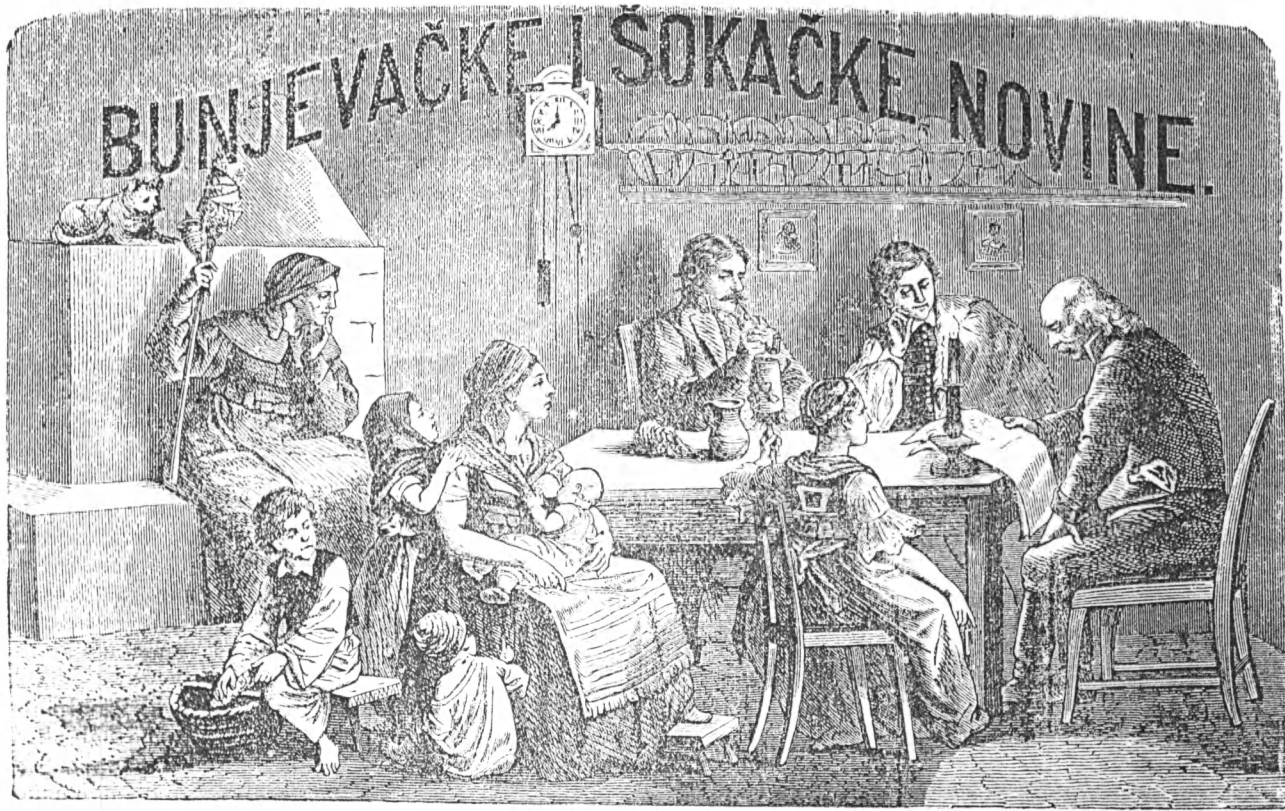

Priplata na ciju god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

God. I. U Kalachi

Sridu 13. Srpnja 1870.

Broj 18.

Iz Subotice brzojavno. 10. Srpnja.

Današnji mnogobrojni pučki sbor zaključioje protestovati : protiv dokončanja varoške občine, u pogledu primanja ministerialnog pridloga za uredjenje municipija. Jesgrovitu besedu našim milim jezikom govorioje Augustin Mamužich kojaje radosno primljena.

Rad i poslenost povisuje familie, a dan-guba ji ruši.

Bog je sve stvorio što čoviku triba, da se zaodie, i zasiti al van Adama i Eve — koji ma je u perivoju hranu i odilo pripravio, nikad nismo štili : da je navadno ova čoviku pribavljao; već svako doba na svakom mistu, čovik je usilovan bio, od onih stvarih — koje je Bog stvorio sebi jilo i haljinu spravljati. Košto je dakle istina : da svaki čovik mora jisti, i odivati se, takoje i to nepobitna istina : da svaki čovik mora raditi.

Dakle mora raditi, za se, i za svoju obitel, jel košto njemu neće jistbinu, i haljinu drugi nabaviti, tako ovu neće ni za njegovu čeljad drugi pripravljati.

Ova dužnost tako veže roditelje, da ji od te nitko odrišiti nemože. Smislite sad take roditelje, koji okolo kuće planduju, ili po nemarljivosti zemljište uparlože, ili po strasti vodjeni, vrime u kafani miani, ili drugi misti bezposleno provadjaju; kada njeva dica neimaju kruha, i idju neoprana, odrpana, neokrpljena, i skita-

juse po sokaci, kada se druga u škuli poučavaju, smislite da se ovakih roditeljah dica po prahu sigraju, kad druga na njivi dilaonici ili kujni roditeljem pomoć pružaju, da se ovi vijaju po trgu, kad bi tribalo u crkvu ići, i Bogu se klanjati, pak onda pogledajte u vaše srce i pitajte : imali tamo jedne škramice časti — koju bi mogli osićeati prama taki roditelja, premda nerade i nezasluzuju kruh, i haljinu — za tilo i dušu svoje dice. Pokušajte silovat sebe da uzbudite čast prama taki roditelja, u mah će vam lice krv podići, jel će te osićeati : da nije istina što hoćete da pokazete, već je silovanje opirujućeg se srca. Pokušajte niku ljubav prama taki roditelja u vašem sreću tražiti, zalud, bili oni baš i vaša bratja, ili Sestre, misto njezino pokaza će vam se prazno; i samo će te naći mučno sažalenje, i to u svakom slučaju, i u svakom staležu — gdi god take roditelje našli budete. Od takih, mah oni i veliki dostojanstvenici bili, tudjitće se vaša pamet, vaše srce.

A što god se u čoviku, i van čovika pokaziva, to mora imati svoj uzrok. Ovaj ako uztražili budemo, naći će mo ga u tom : što, mi osićeamo da naša dužnost „raditi“ ne sastoji samo u tom : da radimo za našu dicu; dok su ova malana, već ta se dužnost — proteže i na ono doba kada su ta dica što god odrasla. Buduć da svit na mladjima ostaje, Roditelje veže sveta dužnost naučit te mladje, kakoće ovom svitu ramena svoja podmećat da ga glede svoje osobe uzdrže. Dakle to ne zavisi od naše volje, već toje naša stroga dužnost : da našu dicu u svaki rad i poso uvedemo, naravno taki, kaki je njevoj

dobi admiren : ko tu dužnost zanemari, taj griši proti došastjeg naraštjaja, komu više patnje svojom nemarljivosti pripravlja.

Ogadjenjem se dakle odkretje sav svit od onih roditeljah, koji kad u zabave idju, onda dicu svoju povadjaju, al kad posluju, onda svoju dicu dangubluku ostavljaju, di se lipo opravljaju — di obilato jidu i piju tamo ji uvadjaju, al od rada i posla ji odustavljaju, dakle učeji trošit, koju nisu naučili teći.

Dali je moguće dakle jednom otcu toliko steći, svojim trudom i štednjom, koliko će razteći jedan sin, ili kći, kojisu u ditinstvu učili u dangabi trošit, kad nisu u ditinstvu učili marljivo radit.

Ljubav prirodna (naravna) akose naukom kršćanskim nerazsvitljiva zamrači bistru pamet, pak zavede i učena čovika : da nevidi štoje dobro, već čini ono štoje zlo.

Nikad neću zaboravit, što sam o jednim učenim otcu čuo : on veli kao ditić, i momak mnogo je trpio, i magadio, pak baš čerez toga je dicu svoju na volju ostavio, želje njeve izpunjavao, i svake ugodnosti jim nabavljao. Nu i doživio je : da mu odrasla dica nisu vridna sebi komad kruha zaslužiti, već su na putu : da od otčeve imovine ono : što kao mladići nisu potrošili, razvuku, i otcu u starosti priprave stanje; da umoran bude opet magaditi, da se njegova nesrična starost, s ditinstvom sastane u patnji, premda nije vršio u muževskoj dobi svoju dužnost, i dicu na poslenost i radinost nije naviknio.

Od dangubčialh postaju laže, varaoci, lopovi, tolvagji, razbojnici samo — i — ubojice, Bogo i otcogrđnici.

Jedinci su oni svrhu koji je najviše, najžalostniji i naj grozovitiji suzah na svitu proliveno. Jel se otac volio znojiti, dokse je sin u ladu izležavao, zebsti, dokje sin vruću peč grlio. Mati obranicu na rameni nosila, dokse jedinica u sunčani tracih, na mekanom krevetu kupala.

Jaz propasti se otvara na taku obitel, di se ukida rad, siromaštvo se razkriljiva u takoj obćini, kud kad unidješ, na čošama i u ladu nalaziš dangubčie ljude, koji bi tribalo, da su na poljam, i u dilaonicam, tu propadaju mile ruže s obrazah, izčesne iz rukuh snaga i kripot, izgine iz srca veselje, pak nastanise na mladjanih licah nika crna žutina, slabost u mladićam, mrkost muževam i zenama, koja svakog čovika tako neugodno zadahnjiva, ko kužni zrak, i želi što prije iz take kuće ili obćine odbići.

Domaći Poslovi.

O čem se bave na Saboru?

Pešta 4. Lip. U ovoj sjednici stavljen su dvi interpellatie (pitanja) na ministarstvo — o takih pridmeti koji u živac narodna života zasicaju : G. Šandor Gubody

pita ministarstvo : jesuli prama ravnateljstva železnički učinjene naredbe, da se naša trgovina opet tako ne ošteti, ko 1868. god. kada je mnoga rana na stovarištama ležala, samo vedrim nebom pokrivena priko više miseci, imali dakle ministarstvo nađe : da će se šine odvostručiti, i potrebnne sgrade za obskrbu na postojam izvesti.

Drugo je upravio G. Ernó Simonyia — i tiče se Bečke narodne Banke, kojaje u ovo i onostranoj Litavii, svoj dakle monarhii sveg novca jedina Gospoja, budući da je sama ovlaštjena papirni novac izdavati; uslied čega svi drugi novčani zavodi, samo po njenoj milosti životare. Radi toga pita preimenovani Zastupnik, dali je istina što se pogovara : daje temešvarska Lloyd trgovačka zadruga bečku Banku zamolila : da bi podporu s poldrugog na dva miliuna povelila, i na to kao odgovor dobila : da svoj promet u magjarskoj sve donle nekani razprostranjat, dokle se ovde njezino dilovanje zakonitim nehtilo bude priznati. Što više da kani na jesen, kadaje velik izgled za živnost trgovine dosadanju podporu umanjat. Što bi trgovini magjarskoj životnu žilu podsiklo, premda je nada — daće se rana za izvoz kupovat, obedvie interpellatie dotičnom ministaru su na odgovor izdane. Zatim pridjoše na dnevni red — na kojim neprikidno se povlači osnova ministarska uredjenja municipialh, t. j. varmegjah, gradovah i obćinah — o tom se vodi oštra razprava, takodjer 5. i 6. Srpnja. Najglasovitiji od svih stranah govornici izalaze na menjdan, i pokušavaju, protivna mnenja pobijati, a svoja od svake strane s razlozi podupirat. Naš prostor nedosvoljva lipe po jedinih zastupnikah govore navadjat. Dakle samo će mo one točke obilježiti, okolo koji se okretju : ministrialci tvrde : daće ovom osnovom osnažiti parlamentarnu upravu u magjarskoj, i razvit onu Samoupravu, koja je za naše okolnosti najkorisnija. Zato se u Županie i gradove uvadja upliv ministeriuma, da se svi poslovi u municipiama zakonito i friško obavljaju, što se sdruge strane osigurava odgovornostjom, na županie gradove i obćine naloženom, koja je dosad manjkala, i marljivost dotični osobah slabila.

A sdruge strane razvijaju : da će ovom osnovom ministarstvo svemoćnost dostignuti, koja naravno svaku moć u municipiama mora ugušiti, pod velikim županom, koji neograničenu vlast vrhu činovnika, a i povirenstva posiduje — podžupan i drugi to moraju činiti što veliki nalaze, a ovaj će to iziskavat, što njemu kao ministarska volja bude označeno. Uz svaki čin staće ministarstvo, propastće dakle samouprava, i poklem ministarstvo iz većine zaborske iztiče — vladace većina po volji, jel će i saborske zastupnike po volji birati, kad će nad svakom županiom i gradu po velikom županu i gradonačelniku, a nad obćinam po solgabirovu, svoj nepobitljiv upliv steći. Naše mnenje naskoroće mo o ovoj važnoj stvari, premdasmo je već pritresali, ponoviti, ovoće biti izvor slabode ili službovanja u našoj domovini, dakle — nikad o njoj nemožemo zadosta govoriti, budući se to najbliže tiče svakog gradjanina, komu nije svejedno — vladal on sam kod svoje kuće, ili valjada drugi ravna s osobam i imetkom njegovim.

Zagreb. 2. Srpuja. — Ta sjednica nije bila za vladu povoljna, jel kako javljaju g. Brooz povodom svoje interpellatie, kojuje s bog odpušteni zagrebački Profesorah podnio — oštro je vladu napadao — što je g. Zlataroviću shodnom prigodom služilo : da ovu proti napadanjem pravilam poslovnika u zaštitu uzme — zatim

pridjoše na dnevni red, t. j. prigladaše zemaljski proračun.

4. Srpnja na pridlog verifikacionalnog odbora nisu za opravdane zastupnike primljeni g. Turković i Mrzović, budući se pod iztragom nalaze, premdasu nikoji navadjali: da odbor nije pozvan ove izpravljati, već istom razsudjivati: dali je biranje zakonito obavljeno, i povirenje opravljeno, ipak saborje odlučio: da izbor što prije može podpuno, sabor o stanju stvari izvesti, i dotične podloge navede.

5. Srpnja povela se razpra o tom: dali je vlada povlasteno postupala, kadje zemaljsku sgradu sveobće bolnice u Zagrebu, ugarskom finacialnom ministarstvu za tvornicu duhana izdala na 10 godinah s godišnjom plattjom od 7,000 fr., prije nego štoje odbora po saboru izaslana mnenje prislušala, više zastupnika su ukoravali vladu, al o glasanju pristane sabor, da se za finacialnu popravku 4,500 bez svake opazke dosvolju.

U toj istoj sjednici Pres. g. Ante Vakanović Predsidnik izjavi zaključak tajne sjednice; da se onim zastupnikom, koji po nagodbi od strane Hrvatske na magjarskom saboru učestvuju — dnevnice na mised Svibanj i Lipanj do 24. izdadu, i tako: kano zastupnikom na domaćem saboru, jerbo su neznauć trajanje svoje odsutnosti, i ovdie sve vrime stanarinu platjali.

Karlovec. 5. Srpnja. Preuzvišeni g. Predsidnik na pitanje po g. Dr. Subotiću stavljeno — izjavlja: da su sva narodna dobra popisana, al inventari nisu u Karlovcu, već u dotičnim Biskupijam, a onih od manastirah nuz konsistorie — g. Subotić priznaje da je Njeg. Preuzvišenost sve do razjasnanja potribno učinila, al poklem uvedenim redom nije zadovoljan; pridržava sebi pravo: o ovom pridmetu jedan pridlog prineti.

18. Lipn. izaslan je odbor njih petnajestorice — kojim je naloženo pridstaviti Saboru osnovu — za rukovodjenje narodni fondovah, koštoje ujedno i to naredjeno: da se mitropolitisko dobro Dalj prigleda, i toga sve stanje popiše.

A poklem je odbor komu je osnovanje dotatie svećenstva naloženo svoj poso obvršio, i na saborski stol položio — dilo je to na dnevni red stim postavljeno: da se prijašnjeg sabora onaj zaključak koji ovablja dotatiju Episkopa iztraži, ovom dilu primetne, i tako u pritres uzme.

Kućni poslovi.

Kaloča 3. Srpnja. Danasje u Uszodu, selu od Kalače na pol sata oddaljenom, održana ridka svečanost „posvećenje prve katoličke crkve“ za duhovnu potribu 422 virni medju 1450 kalvinah stanujućih izzidjane. Kakoje nabožna kalačke kaptule odluka, glede uzdizanja ove crkve, u toj maloj katoličkoj obćini oglašena bila, u mah se našle dvie revne u blaženoj ženitbi tamo ostarile duše: Josip Csizmadia, i Lidia Nagy, kojese od pet hiljada aust. vrid. Žrtvu, na tu svetu svrhu prinete. Kojoj znatnoj svoti je Kaptula drugi 6000 priložila, i takoje na vičnju Boga svemoćnog slavju, i neopisljivu radost virnih postala nova crkva. Nutarnji ures nabavljen je iz ostavštine u Bogu opoćujućih kanonika Presvit. g. g. Zombory i Kovača, a sveta posuda — žrtvom u zaslužnoj časti zivućeg Presvit. g. Ivana Nehiba posvećena

Biskupa pripravljena. Ipak u zahvalnom srcu uszodski virnih najplemenitie misto zauzumlje: Prečastni g. Franjo Lichtensteiger čuvar kanonik, koji je u ovoj spetrenoj po ukusnoj osnovi, vridnog Peštanskog graditelja g. Ferdinanda Koczka zidjanog crkvi — veliki oltar po umitnoj ruki ovdašnji Ježuitah diljan, gladjen, i sjajno narešen, pak sa slikom svetog Franje od Regisa, marljivom rukom vridnog bečkog slikara Keslera maljanom nakitjen, svojim troškom uzdigao. Do njega je u ovim zaslužnom činu najbliže uzpeo se velepoštovani g. Karla Kurka, čimje njegovo revno nastojanje i rukovodjenje, oživotvorenju ove crkve najviše prinelo, onje svoje, hvale vridno dilovanje s tim dično zaključio: što je danas svetim govorom, srca slušateljah nabožnim čuvstvom napunio, i ova velikom Bogu uzdigao, a pobožni virnih zahvalnost prama dobročiniteljah oduševljeno tolmačio.

Lidia Nagy blage spomene dobrotvoriteljica ovo veselje nije doživila, Bog joj dao lako duši, al njezin muž Josip Csizmadia kano blaženi stari Simeon svojim očima je onu kuću božju vidio, na kojuje — u našem viku kano jedan prost poljodilac nečuvjen dar prineto. Tu božju milost da vridnim činom Bogu zahvali, na blagu uspomenu ove radostne svečanosti kriz Isusov od kamena prid crkvu je novom svojom žrtvom namistio.

Jedan očevidac.

* **Iz Subotice 1. Srpnja.** Juće imalismo opet jednu priliku, osvidočiti se o svisti i lipoj slogi našega puka. Naša nika gospoda koja su navikla kako oni sviraju, da njima puk tako igra, pokušalisu svojim uplivom i majstorijom da puk naš obmanu i njemu za duhovnog pastira svojeg čovika natovaru — ali naš puk svistan svoga načela, da on sebi više za tutora nikad nikog uzimati neće, dogovorise izmedju sebe najpre, koža da biraju za župnika — plebanuša — pa kad se oni složiše na dostojno jedno lice, koji njihov maternji jezik razume, i s' njima jednako osića, kojićeim biti i otac, i majka, brat, i sestrica, jer će sve nji jednako ljubiti, i s' njima sriću i nesriću diliti, kojiće njima svagdar lipa primera pokazati, a i dobra saveta udiliti, o čem su imali prilike dosad dovoljno osvidočiti se; za to su svi zajednički iz plebanije svet. Roke na jednoj peticii — molbi — se potpisali, di je naravno i ženah i momćadi — potpisanih bilo, jer to sve spada po našim ne mirodavnim mjenju, pod pastvu dobrog i virnog pastira, te su oni onda tako pridali varoš. poglavarstvu kao obću zelju ciloga puka, po kojoj daim se dade za župnika dosadašnji mistozastupnik iste plebanije, vridni i poštovani naš brat Matija Mokošaji. Naša nika na čelu stojeća gospoda, kojima se cio ovaj postupak dopao nije, a nećemo se ni malo mislim privariti, ako kažemo: daim po naš puk vrlo zaslužni gospodin i brat Mokošaji, baš ni malo u želudac išao nije, i za to su ne malo priprike pravili, da ovakog za naš puk zaslužnog čovika od plebanije iztisnu; i nami njega iz nidaara nasih istrgnu — za to su gornju peticiju u ništa smatrali, i pokušavali jućer izbor u obćini na posli odložiti, misleći strpljenje našega puka umoriti, pa kad se ovaj razidje, onda oni po svojoj volji izbor da obave, kao što su i sa drugima stvarma učinili, kada našeg puka u obćini više bilo nije! Ali ovde su pravili račun bez bir-taša; naš puk kao iz jednog glasa povika izbor! izbor! i tako hoćeš nećeš, morao se izbor odmah priduzeti, i naš obljubljeni Mate bude sa 99 glasova protiv druge trojice sa 95 glasova svega za župnika — plebanuša — izabran, kojom prilikom oduševljenju i radosti ne bih

kraja, a kako i ne?! kad pravda i istina nadvlada, a zao duh i nepravda ode u ponor*), od kuda nam se nikad više ne vratila! — Hvala našim puku kojije ovom prilikom pokazao da zna: ma kako teški i veliki neprijatelji njemu suprot stajali, svojim zrelim i svinskim ponašanjem nji lipo od sebe odbiti, i sebi pravu i istinitu sriću izvojevati; jer da tako niste braćo učinili, sebi i svojim obraz osvitlali — onda bi vas drugi, a sami sebe koriti morali. Ovako neka vas Bog pozivi sa vašim dobrim i cestitim novim plebanušom, o kojim ste kako vi tako i mi puno osvidočeni, da je kroz i kroz čestit i valjan, i da će kadar biti, kako u obsegu svoje parokije, tako i u obće cilom našim narodu poslužiti. Za to vam i čestitamo onaj izbor, i hiljadili nam se ovaki pravi narodnji svećenici, a dok je dobri svećenika, biće uvik i dobrog naroda!

Ada. 21. Lipnja. Prigodom dana s. Alojzije odvika školske dice, srčanu smo doista svečanost svetkovali, koju u obće poštovani, i od ljubavi ganut mistni g. župnik nevinoj dicit učini. Isti gore spomenut parok u sporazumljenju sa revnim učiteljima, pozove dobre roditelje, da ih u ovoj njivoj slavnoj namiri svojom darežljivostju, koji novcem, koji jilom podpomažu. Na ovaj priateljski poziv su se roditelji dragovoljno odzvali, te bude dicit velika radost. Svečanost se je sa sv. Misom počela, kojoj su silna školska dica svečano obučena, zelenim granjem, i cvitjem nakitjena, prisustvovala. Sveršetkom božje službe su se dudari, gdje je se svečanost držala, u lipome redu, od svojih učiteljah pratjena, odpravila. Tamo u mistu sve je veselo bilo, i svirka je svirala. Po primeru ljubljenog Spasitelja našeg, koji se je rado s' dičicom družio, tako isto i g. župnik sve među dicama biaše, pa im nadje nevino zanimanje. Staralisu se brižljivi učitelji i zato, da dica ne ostanu gladna, te ih oko poldne i nahraniše. Po tome su starešine blagovali kada ni zdravicah nije manjkalo. Posli koji se i dica sa raznim, lipim besidama odlikovala, i pribitni roditelji rado vašese napridovanju svoje dičice. Potlam male užine biahu dica u lipom redu razpuštjena. Šteta, što črez poljska posla više od roditeljah nisu mogli pribitni biti. Neizkazana ostaje ona radost, koju nevina dica u srcu čutiše ovom prilikom, te će dugo pominjati svoje starešine, sbog ove prama njima izkazane blagonaklonosti. Na poslidku mlogi od odličnih svoje prama g. paroku blagodarano pripoznanje izkazajući, Njega sa glasbom počaštiše.

Tavankut, 6. Srpnja. Ova Subatička pustara na kojoj više od dvi hiljade katolički dušah stanuju valjada još ni groblja nebi imala, da prije 22—24 godine blage uspomene Plemen. Šimun Piuković nije se smilovao, i od svoje zemlje jedan komad odkrnjio, da imadu mrtvi misto na kojemće obće uskrnuće izčekivati, i premda nije duhovno Kumbaji uvrstjena, ipak, u toj plebanii kano naj bliže postojećoj nalazi svoje pastvo. Ima ona kako i Cekeria svoji revni Bunjevacah, — koji znadu, put Bunjevačkim Novinam i u pustaru opraviti — takodjer i revnih krštjanah, koji dragovoljne žrtve na oltar božji prinašaju, Preuzvišeni G. Star. B. Josip Rudić, kano kumbajske fare pokrovitelj, jedva je označio svoju nabožnu nakanu: da će jednu krasnu časti velikog Boga dostojnu crkvu u Kumbaji zidjati, eto mu

*) Misto di se jedan izvor-pod zemljom izgubi.

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

doskočiše u mah žrtvom svojom Vuković (Futtos) s 2000 cigalja i 20 fr. a. vr. nadamose: daće se broj dobrotvoracah omah sporiti kako opazili budu: da Njeg. Preuzvišenost započimlje svoju svetu nakanu oživotvarati.

Jedan Tavankutjanin.

NOVOSTI.

— **U Temešvaru** kolaju krive desetakinje, kojese do sličnosti izvedene, redarstvo marljivo nastoji umitnoj ruki u trag unići.

— **Družina kalački gospojah** opet je sa pomoću vridni mladića pridstavila dvi šaljive sigre. Naprotiv velike vrućine punaje bila dvorana mistne kasine. Među ostalih vrstni sigračicah s svojim vištim i ugodnim ponašanjem tako se odlikovala gospoica Eržika Hangel, da je nuz pleskanje grohovitim Zivio, više puta bila proizazvana. Čist dohodak odljučen je na podpomaganje ubogi.

— **Razprava na zemaljskom saboru** iz medju desne i live strane kako se vidi neće ostat jalova. Od desnaka više su nji izjavili svoju nepovoljnost glede više točakah osnovni o municipiah. Sam Deak kako se čuje neće u ovoj razpravi govoriti. Dosad su se odlikovali sa svoji govori. Od desnaka g. g. Pajo Rajner ministar, Vilmos Toth, Karla Kerkápoly, i Pulszky a od livaka: Koloman Tisa, Šandor Mocsonyi, i s njima glasujući desnak učeni Hoffmann.

— **Sa svetog sabora iz Rima** dosad su došli kući Biskupi Pap — Szilagyi i nadbiskup Vancsa.

— **Kalača. 10. Srp.** Danas posli podne okolo pol tri sata taka je oluja zaviala, da je sve nebo prahom napunila, srića što druge štete nije prouzrokovala, samo štoje rukoveti u vršalj obratila — ipak sažalenjem čujemo: da je na Šikusdu i Čanad krupu nanela, i lipu nadu jim u prah satrla — ove su obćine prije dvie godine još ktomu i vodom potopljene bile.

VILAJET.

Kitaja. Grozovitu vist doneše novine iz Pekinga — glavna grada ove silne carevine, u velikoj Asii smistjene, koje pučanstvo niki na 500 miliuna dušah esape, — vele da se puk 21. Lip. u glavnom gradu, di dva miliuna ljudih stanuju, uzbunio i sve francuske svećenike i Duvne košto i francuska povlašćenika, konsula, i tri Rusa nemilo usmrtio.

Ovo silno pučanstvo još i sad u sini tminah sidi, čekauć milost božju koja će ledenu njegovu srca koru otopit, i u to ljubav krštjansku utopit. Katolička crkva je već prije 200 godina mnogo truda i novaca na Kitaju potrošila, i s takim uspjehom je tamo dilovala: da je množe krštjanah, i crkvu križom označenu u Pekingu stekla. Nu nenavidnost bratinska donle je katoličke misionare ocrnjivala, dok se ovi iz Kitaje izgonili — strilom i mačom pomorili nisu. 1843. godine.

Englezi su samo makovnjaku put otvorili a 1844. godine Napoleon kog mnogi kude, otvorioje vrata krštjanluku u kitaju, Japan i Anam. Od to doba krstjanlukje na novo tamo oživio, i tako osnažio: da su čitave obćine se krstile, i Europa svećenikom nije dostačila. Od ono doba je u Pekingu opet katolička crkva Biskupska uzidjana — koja je povodom ovoga progonstva pogorena. Mnogi misionari i ondašnji krštjani su već junački

Nadometak 18-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

na čast križa Isusova tamo svoj život položili — al kako vidimo poganluk sve krutji postaje. Virujemo da bi i po Kitaju i po čovičanstvo bolje bilo, da su vladari onog Francuskog Generala o kraju rata krimskog volju izpunili, koji je želio, iz ondašnjeg tabora 25,000 junakah izabrati, da s njima za nekoliko miseci kitaju osvoji.

Nismo prijatelji rata, Bog nam vidi dušu, al smo sigurni, da ovaj Europa nemože obići — Europa ima od Boga poslanje, da obraženost krštjansku u poganluk usadjiva, a poklem ova u sužanstvu gine, i samo u slobodi razte, zato je njezina naloga: ovu u pogane narode unašat, koju ako nehtila bude vršiti, hoće Bog vrhu nje svoj sud vršiti, ko jednoč vrhu Asie — i oni pogani koje Europa nehti krštjanski obražavati, doće da Europu kazne, i nju osužnje.

Španjulska. Bog ji vidio te Španjulce, da tako dugo zanimaju svit, ko jednoč kad jim u kraljevini — koja se sjednog nadругi kraj vilajeta iztezala, nikad sunce nije zalazilo.

Njev maršal Prim opet je našo jednog kandidata za pristolje Španjolsko, i taj bi krunu na svoju glavu primio — kako je izjavio, samo ako bi ga Španjulci odabrali, al se francusi uzrujali, pak vele: da bi to bila jidljiva uvrída naroda francuskog, ako bi se u Madridu jedan Hohenzollern — rod pruskog kralja okrunio, Španjulci su Latanske fajte narod ko i Francusi, dakle ovi neće da trpe na tom pristolju jednog nimca, jel nemožemo kazat — da su se ova dva naroda i prije baš ljubežno grlila; buduć su se do dvi sta godina hrvali, koj u Španjulskej, koj u Talianskej, i u Hollandskej, al od kako je Bismark svit tako privario, da je jednom bitkom svojem kralju do 20 milijuna ljudi nabavio — od to doba Francus se grozi nimca, i što više baš Prusa, neće da izkažu, al tako bi gledali toga Hohenzollerna u Madridu, ko čir na vratu, ovo je brat Leopold onog Karle, koji je već zasio Rumanu — dakle jedan stoji za legji Austrie a drugi bi rad bio za ledja Francuske stati, mudro je to Bismark izmislio — kako da može ove dvi vlade zauzdati, dok bi on jedno jutro još i ono komad nimačke, što se pruskom žeslu ne klanja, pod orla Hohenzollernskog krila pritirao. A sad se i neviš šta čini, tako nevino lice pokazuje koda ga je ko iznenadio.

Trgovina i obrtnost.

* **Subotica 8. Srpnja** (u petak). Zbog žetve koja je u veliko odpočeta, slab je dovoz bijo rane danas na našim trgu; kupaca je bilo prilično i prodavalo se dobrom cinom, osobito zob se tražila, i to na stranu pridužimača (liferanta) plaćalo se: žito 4—4 fr. 40 novč. lipa napolica 3 fr. 60 novč. raži nije bilo — ječam nov. 2 fr. zob 2—2 fr. 10 novč. požun.

Vuna je kupovana po 56 fr. a. vr. maža.

Po izkazu cinjenika „Pest. Ll.“ 9. Srpnja. Žetiljke, kosačice, i mlatalice se u Pešti vrlo kupuju, strane tvorinare nisu kadre svim naručom dostaćiti. U Francuskjoj i Englezkjoj prodaja rane malo se utijala, nadaje da će se štogod više nažeti nego što su mislili, ipak nemože cina rane tako spasti kako — su nikoji scinili. Italia neće magadit, Amerika i Rusia obilovat će.

Vuna. Od prošasta sajma cina nije pobijena, prodano

noje 1200 m. fine, osridnje i poslidnje česljane vune — a čojne vune do 500 m. sve u tuđu zemlju.

Svinji teški u Beču po 29½—30 novč. al poklem Ruski i Poljski se nahode — nije za sada izgleda za živanost izvoza, u Pešti se još nalazi 35,535 kom. mršavi — cina je različna u Meidlingu 22—25 novč. u Beču 24—26½ novč.

Gorušica, svagdije dobra — ugovori se sklapaju na kohl repcu po 14 fr. 50—60 novč. 150 funt. težine Banatska ⅛ fr. niže.

Masti je prodano 2,000—2,500 m. 35½—36 for. bez suda.

Loj je biližen po 29—30 fr.

Vino. Obilnom se nadaju u Budimu, Arađu, Szegszardu, Veršetzu — i jednom dielu Hrvatske, Dočim — Šopron, Ermellék, Baranja, Srim, samo polu čekaju.

Austria, Štiria Rheingau, neimaju radosnog izgleda — ko Tirol, Meran i Mainthal.

Na suhe šljive sklapalise ugovori za Listopad i Studen 10½ f. a za one od 1869. godine platjalisu 7¾ f. Med nedonose — bistar platjaju po 26 fr.

Vosak. Rožnavski 30 m. po 105 fr. a za šlavonski, u drugoj ruki želilisu 108—110 fr. za inostranu još zasad netražu.

Prisne kože, mnoge su odvezli u Erdély-Magjar. teške Volov, s rogovi 72—73 fr. bez rog. 74—75 fr. nimačke vol. 72—73 fr. 50 novč. kravie 20—26 funt. 70—73 for. 16—18 funt. 73—76 fr. po mažu. A na par magj. 28—29 fr. 50 novč.

Cina rane.

Maža ili centa razumi se požunac po težini na funte

Staje?	Kako?	Dje	Teškoć		Vridi		Di?	Teškoć		Vridi	
			cta	ft.	ft.	kr.		cta	ft.	ft.	kr.
Žito	12 Srpnja						2. Srp.				
	Banatsko		83	4	80—95		u Baji	82	5	20	
"	"		84	4	—95		"	80	5	—	
"	"		85	5	5—15		"	—	—	—	
"	"		86	5	30—40		"	—	—	—	
"	"		87	5	45—55		"	—	—	—	
"	"		88	5	55—60		"	—	—	—	
"	Bačko		83	4	80—90		"	—	—	—	
"	"		84	4	—95		"	—	—	—	
"	"		85	5	5—15		"	—	—	—	
"	"		86	5	30—40		"	—	—	—	
"	Tisansko		83	4	85—95		"	—	—	—	
"	"		84	5	5—10		"	—	—	—	
"	"		85	5	10—20		"	—	—	—	
"	"		86	5	35—45		"	—	—	—	
"	"		87	5	50—60		"	—	—	—	
"	maodkud		88	5	60—65		"	—	—	—	
Napolica	"		—	—	—		"	78	3	33	
"	"		—	—	—		"	76	3	23	
Raž	"		78	3	10		"	76	3	—	
"	"		79	3	15		"	75	2	95	
Ječam	"		68	2	60		"	66	2	13	
"	"		70	2	90		"	63	2	—	
"	"		72	—	—		"	—	—	—	
Zob	"		—	—	—		"	44	2	4	
"	"		—	—	—		"	42	2	—	
"	"		—	—	—		"	—	—	—	
Kukuruz	"		—	—	—		"	90	3	—	
Gra	"		—	—	—		"	—	—	—	
Proja	"		—	—	—		"	—	—	—	
Gorušica	"		—	—	—		"	—	—	—	

NAŠA ČITAONICA.

Gazdaluk.

Koj je uzrok silnim požarom po domovini našoj? i na koji način bi ih prepričiti mogli?

Jedva se nalazi župania, u županii (varmedja) kotar, po ciloj našoj domovini, od koje iliti od kojega bi punim pravom reći mogli, da je od požara (vatra) prost ostao tečajem 20 godinah. Požar je neizmerna nesrića, po njoj po cile obitelji se uprošćuju. Promatrajuć tu grdnu strahotu, strah i trepet obuzme srce čovika, ter si i nehotice ovo pitanje stavlja: Odkud ta strašna nesrića? i koj je toj neizmirnoj bedi uzrok po našoj domovini?

Bezdvoybe različiti su uzroci te nemani. Poleg moega mnenja, izmedju ostalih ja osobita dva navadjam uzroka; naime: 1-o samohotnu pakost; 2-o pak bezpomnost iliti nesmotrenost.

Rekao sam 1-o da je silne požari u domovini našoj poglaviti uzrok samohotna pakost. — Obće je poznata stvar, da nisu svi ljudi dobri, da ih sasna mnogo ima, koji zaboravljaju na pravdu i dužnost; koji samo po svojima hudoželjama žive, koji su najplemenitije i najsvetio čuvstvo: naime ljubav izkernjega iz srca svojega izgatali; koji se Boga — koj vedri i oblači, koj je ovaj vas prekrasni svemir, u kojem živimo, mičemo se i jesmo, po svojoj svesnožnosti iz ništa stvorio; — neboje! Takvi pak ljudi koji ove dvi bitne stvari zanemarljuju, ravno kanoti kakva bisna zvir — preotevši mah — u bezkonačnu propast se oboriv, grih kanoti vodu u sebe livaju; neima stvari koju bila ona makar najsvetija u razjarenosti svojoj nebi potlačili i pogazili; čine pako to zato: jer ih prije spomenute zapovidi priče u obavljenju bljusni i gadni svojih požuda. Jao ti se daklem onomu poglavaru, koj se usudjuje takvoga opakoga tverdokornoga i neharnoga zločinca poleg obstojećega zakona pedepsati; takvi strog u obavljenju svoje svete dužnosti činovnik, iliti poglavar, siguran može biti, da će mu krov nad glavom, za koji dan, žarkoga plamena plinom postati! Pak da s ovom prigodom samo jedina kuća poglavara izgori — —!!!

Ima ljudi, koji zanemariv vlastitu svoju obitelj, u krćmi stanuju, i nehajajuć za kukavnu ženu i mnogobrojnu malenu dječicu, koja kod kuće njezne svoje ručice i nevina srdasca prama nebu dižu, — ter se mole, za svojega od doma odsutnoga oca, daga Bog srićno k domu povrati — onda kad im otac u krćmi boce i čaše u vis diže, pak si sa svojima suzločincima, u paklenom razkošju srdce razblaživa! Ovi tepdžije, jidu, piju, imanje svoje razsiplju! Nu, gdi je blago i bogatstvo, kojemu ako se nenadomeće — a razsiplje se — da ono kanoti voda iz razlupanoga koršova neizteče! Kad se pak kod birtaša, napuni rovaš, ter se ovi neharnici opominju da dug svoj namire! Što biva tad? — Zločinac opaki razljutise na krćmara, koj se usudjuje od zlikovca ono, što mu zakonito pripada iskati! Što čini u razjarenosti svojoj dužnik? zapali krćmu! Krćma se obrati u pepeo! pa jel samo krćma sama?! Skupa s njom i jedna dobra strana sela se uništi!

Evo ovo na kratko budi navedeno od samohotne pakosti.

Što se pak 2-o bezpomnosti iliti nemarnosti dotiče; uviren sam: da iz medju deset požarah, devet su sigurno iz nemarnosti prispile.

U ovom obziru najveća stran krivnje ženah se dotiče; koje kanoli što je svakomu dobro poznato: rado pećkare, i to većom stranom onda: kad su im muževi odsutni. Trefili se kad što, da se ovi slučajno natrag povrate; daj mi se tad berže bolje vatru gasiti, ugarke sa banka kud kamo bacati, pa makar one i u slamu pale, samo nek nije u onaj par na ognjištu svitlo.

Topeli žene mast? kod ovih i ovima shodni dogadjajah moradu se susidne žene (komšinice) skupiti; a gdi ih ima dvi: tu morabiti i ogovaranja, a ogovaranje je toli zanimiva stvar: da se gazdarica sasvim zaboravi od na tronogu verhu vatre stojećega bakrača; tek ga se onda siti, kad se već mast u priliki plamena, po dimnjaku amo tam klata.

Kud nose žene običajno neugašenu perhavicu? pod kamaru, iliti pod plast! Pirne li slučajno vetrić?! evo ti kamare u jednom plamenu.

Tko nije vidio kud meću žene omelo? Pod krov, il ga bace na svinjac i kokošinjak. Što je naravnije ako nisu omelo vodom poskropile, da će krov, svinjac i kokošinjak buknuti.

Žigicama — u zimno doba bivši pospane snašice — —! — bezbrižljivo postupaju kod loženja, istek ih kudgod bace.

Kudilju — premda je strogo zabranjeno — suše u peći.

Noćom idu sa svićom na tavan; triba za večeru koji grozd, il pako suvih šljiva! Za gredu je svezan heveng, a tamo su i šljive, snaša je nizka, a greda visoka; triba se do hevenga popeti! što će dotle sa u ruci se nalazećom bakljom iliti svetiljkom? metneju na tavanicu. Do svetiljke je slučajno kućina, kućina se opet slučajno zapali; na to se snaša uplaši, pak namesto da ugasi vatru, beži sa tavana, kućanima ni reći ne kaže što se je s njom na tavanu dogodilo, evo ti velike nesriće, izgori kuća s njom veća stran sela!!

Nisu pak požarah po nemarnosti učinjeni izključivi uzroci same žene; nu u ovom obziru ima i mužkaraca dosta grišni.

Svima je nami veoma dobro poznato, da ljudi: koji bez svakog obzira na misto iliti okolovštine uvijek puše — iz kojih ustih kanoti iz kakvoga dimnjaka, nepristance se vijuga dim — bili oni u štali, na gumnu, u slamom ili sinom napunjenom pajti, pod kamarom, plastom, što više još ćeš ih i kod veršitbe lulom u zubih viditi. Ako se pak koji duvandžija opiye, no — tad ni za živu glavu nebi znao bez smotke (cigare) ili lule biti; po tom bo što je u stanju lulu u zubi deržati, želi pokazati: da nije pijan! nu bivši za tumarajućega pijanca sokak uzak, poserne, a kad što baš i upade! lula frkne iz zubih, sreća i Bog ako se je vatra u luli ugasila, jer je inače gotova nesrića!

Nosise kući sa polja žito, il pak sa livade seno, kočiašu — premda je veoma zabranjeno, — mora biti ipak lula u zubih!

Evo iz ovih na kratko navedeni uzroka m. čitaoci mogli ste se uviriti: da požari nastaju, stranom iz samohotne pakosti: stranom pak: iz nemarnosti.

Samo s kojom na kratko budi rečeno: kako i na koji način bi prečiti mogli tu veoma veliku nesriću?!

Boj se Boga! Ljubi izkernjega svojega! Upravo: koj se Boga boji! taj se neće hteti nepriatelju svojemu osvetiti. Koj pak ljubi izkernjega svojega, taj će nastojati da kroz svoju nesmotrenost, svojem priatelju kakvu nesreću ne učini.

Ljubi daklem o čoveče Boga iz svega srдца svojega, iskernjega pako kanoti sebe istoga; tad te uviravam, da će se požar, ta strašna beda po domovini ako i ne sa svim ukiniti; a ono barina veoma umanjiti.

fabirkao : Pašić.

Obuka.

Aljmaš, 12. Lipnja. Naša Subatica i mili Bač, kao da su baš osvojili list nam svim kako obći, tako dragi, pa se u svakom broju šire. A tako nam ostalim i triba, zašto da se i mi ne javljamo; ne velim, da bi i uredničtvu povoljnije bilo, da mu se sa svih stranah objavi šalju, nego toliko sa nekolicom mistah. Čujemo već i tužbe, da se samo o Subatici piše; al i doskočismo odmah, da tomu nitko drugi kriv nije, već baš mi sami; otvorena su vrata pred nami, uvijek ćemo biti: „dobri došli,“ samo se javljajmo. Ta nemože valjda uredništvo izmisljati stvari, pa nam slati, da je ovako u Aljmašu, a ovako u Čonoplji itd. Evo i misimo naumili naše stanje u Aljmašu napisati, a uz to će biti i od komšijah; pisat ćemo pako iskreno, i dobro, što imamo, a i mane, koje nalazimo; nebilo jih. Dobro ćemo navesti i nam na diku, a i drugim, da slide; a mane, da se i naši sugradjani sbune, pa jih liče, tamane, a za druge, da ako su oni bolji od nas, paštre se još izvrstniji biti, ako su pak snami jednaki, neka se takodjer snami sbune i prsa si tuču i poboljšaju se. Počet ćemo dakle o nas. Aljmašani jesu u obće puk miran i bogobojan; jest takodjer i pobožan. Malo jih tu vrlo ima, koji se nebi u godini dvaput ispovidili: o uskrsu i u adventu. U adventu se isto tako ispovida, kao o uskrsu. A red je u ispovidi svake hvale vridan. Počima se sa dicom školskom, pa za njimi ide mladež veća po narodnosti redom tako, da će istom gdjekoje ostati iza reda. Što se tiče značaja katoličkoga naših aljmašanah, u obće štaju i srcem ljube svoju katoličku viru; al još nisu na onom stepenu katoličkoga značaja, da bi se na njih osloniti mogo: i u najsvetijoj stvari katoličkoj nemožeš se pouzdano na njih osloniti, možeš se bojati, da će te u blatu ostaviti. Kako je po svagdje, tako je i kod nas, da je malo katolikah sa savjestju svoje vire. Malo jih je još kod nas u Magjarskoj katolikah, koi bi znali sa takvim oduševljenjem uz svoju viru ustati, kao su n. pr. katolici u Bavarskoj, Belgiumu, najnovije u Austriji i po drugih katoličkih stranah, koji bi pripravnii bili boriti za svoju viru, koji bi pripravnii bili prije umrti, nego li stvar katoličku ostaviti, s jednom riječju, malo jih je katolikah, kakve S. Petar apostol želi, kada nam govori: budite „pripravnii vazda zadovoljiti svakomu ištucemu od vas razlog od onoga, koje je u vas ufanja (I, 3. 15.), t. j. da znamo svakomu razlog dati naše vire, svakomu odgovoriti, što i zašto virujemo, pred svakomu uz našu viru ustati i braniti ju.— Što nam se obuke mladeži tiče, tu mi za cilo nismo najstražnji. Za mladež veću drži nam se svake nedjelje i svetca, nauk kršćanski za sve tri narodnosti, i možemo reći takodjer, da mladež kod nas nauk pomnjivo pohadja i sluša. A osim ovog nauka još imamo nedjeljom školu tako zvanu opetujuću, ili nedjelsku, gdje učitelji nedjeljom od 8—10 satih opetuju stvari, koje su se u školah učile, sa mladežom od 12—15 godinah, kako to zakon zahtiva. Prošaste jeseni vićalo se ob otoj stvari, toj školi opetujućoj, u učiteljskoj skupštini našega okruga, i izvršilo se, da bi se na ovaj način najbolje dalo zadovoljiti zakonu, koji to opetovanje zapovida. Samo nam ota stvar zdravo slabo ide za rukom, i to najviše s nehanjstva roditeljah i poglavarstva. Roditelji ne šalju uredno dicu u školu, a nit školska stolica, nit poglavari

gledaju za njom; i to, koliko se drži, imamo samo oduševljenim g. podpradjakonu i učiteljem zahvaliti. I baš se otuda vidi, kolikaje golema pogriška, nastojati, da se obuka i uzgoj mladeži, iz rukuh svećenstva sasvim od uzme, koji pako i razumiju najbolje upravljati sa školami, a i najveću revnost imaju, — i osloniti u ruke takvih, koji u obće ni sposobnosti toliko neimaju, a nisu ni tolikom revnostju nadahnuti. Ima obćinah, koje se odlučise za škole bezvirne i hotijahu škole sami voditi, al uvidise za kratka, da oni tomu još nisu dorasli, vidiše, da jim škole u nauci i uzgoju posrniše, i vrata se opet na bolje staro. Ove su obćine zabludile istina, al su pametne bile, pa su se vratile sa puta pogubnoga, noseći na srcu svome blagostanje, i spas dice svoje i poslje nisu hajali na larmu mudracah (oni se sami drže za mudre) nevirnih, koji misle, da je dosta dugim licem i krupnim glasom divaniti, da i uz praznu glavu mudri budu, i za kojimi se kreću duhovi neuki i robaki, koji se nesmiju svojom glavom misliti, već kao zakupljeni sluge, nedostojno zavise od ustijuh drugih, — nisu hajali na ovakvih buku, nego su slidili svoju svist, opomenjujuću na odgovornost prid Bogom za svoju dicu. — Što nam se školske mladeži tiče. Imamo sedam učionah; škole su nam virozakonske, katoličke. Bilo je i kod nas bune u vrime ono, kada se o značaju škole radjaše, i neki se povedoše za bezvirne škole, no al ipak nam škole ostadoše značaja katoličkoga. Bilo je kažem bune, jer njikoji bolje slušaju na takve od kojih znadu, vide, da ni mrve vire neimaju, budući ji tamo nikad nevide di se ljudi Bogu klanjaju; kada će već dojtii vrime, da i mi razumijemo, tko su naši priatelji, tko li nam neprijatelji! — Dica nam najskoro priko zime pomnjivo pohadjaju škole, i to sve tri narodnosti; ali opet, ne gvorimo drago, nu moramo očitovati ma nas i boli, našu sramotu bunjevačku. Tako zimi, kako ljeti bunjevci su najstražnji u pohodjenju škole: zimi — vele — neimaju dica odiće, obuće, a prolićem triba gušćieće čuvati, imaju posla. I to je velika sramota, kada čovik i žena, zdravi obadvoje, pa valjda još i mladi, neznadu toliko zaslužiti, da bi si dicu zaoditi i u školu slati mogli. Zašto da švaba može, zašto da su njeva dica uvijek zaodivenija. Nijeli to najveće ruglo kojim roditelji sebe zagade kad smiju izreć: da jim dica neimaju odiće, no valja na poslidku pozvat nimca: da zaodije bunjevačku dicu. Imamo i školsku stolicu, odbor, koji upravlja sa školami. Članovi istoga odbora čestje pohadjaju škole, i u tom jih moramo hvalliti. Al nemožemo, da neopazimo i njekeje jim mane, veliku brigu imaju naoto, da su učitelji na vrime točno u školi, i da vrime obuci odredjeno u školi potroše. I ovo je dobro i potribno, da i na učitelje nadzor imamo, i isti gospoda učitelji nemogu proti tomu išta imati. Dobar učitelj tomu se samo radovati može, jer smo tako svidoci njegove marljivosti, što dobromu učitelju novu kripost zadaje; ako je pak učitelj nemaran, — a tko bi smio reći, da jih takvih neima, ili barem, da jih biti nemože, — takvi učitelj triba da nam je nepristano pred očima, jer nam i novce krade iz kese i ono ne naknadljivo vrime koje je za obuku dece odredjeno grišno t. j. dangubno troši. Dakle je i otaj nadzor dobar, samo nije slobodno jedino sovim se zadovoljiti. Odboru školskomu jest dalje dužnost paziti; jeli u školi sve u redu: jeli škola čista, nalaze li se u školi sva posridstva koja su u obuci potribna; imaju li dica siromašnija potrebne knjige, i druge potribne stvari, i ako nebi imali, nabaviti jim iz obćinske kase, kao što to zakon zahtiva; paziti, idju li dica ured-

no i pomnjivo u školu, jer ako dan idju, a dan neidju, tko će jih naučiti; pa je dužnost odboru školskomu brige imati i naoto — i ovo bi baš trubljom volio glasiti svakomu odbornom članu u uši — izdaje li se učiteljem na vrime točno plaća; baš ova bi bila prva dužnost odbora, jer di će imati učitelj želje učiti, kada neima šta jisti, kada još i s kruhom brigu voditi mora. — Pa izpunjuju li školski odbori ove dužnosti? Ne samo o nas Aljmašanin govori, nego o svih. U tom neima mane, da za učitelji gledaju, ovo izkustvo već imamo; ali tako nam se vidi, da oni misle, da jim je samo ovo dužnost, pa su s otim već svi i zadovoljni. Otidji, kad ti drago, u školu, pa ćeš viditi, kako su te paučine opale, kada si izišao; a nasmij se nigdi nasloniti ili sisti, jer ćeš pun biti prahom.*) Tamo, i bi tribalo, da se dica uče čistoće i reda, u školi baš najveća nečistoća, sve prahom i paučinom obuzeto, poernilo je sve! U nikom okružju, kada je g. podpradjakon škole pohadjao, kao nadzornik školah katoličkih, imao je posla dost, samo da se paučine počiste, i naredio je, da se škole priko godine barem dvaput krećaju. — Dalje malo pitaju zatim članovi odbora školskoga, ako i pohode škole, idju li dica pomnjivo u školu, pa se malo staraju, da one, koji školu lako ostavljaju u školu dovedu. Malo se staraju i za oto, da se u školi sva sridstva nalaze, koja su u obuci potrebna. Najposlje malo se staraju članovi odbora školskoga, da učitelji u svoje vrime uvik svoju plaću točno dobivaju. Nije ridko čuti, da učitelj poslje pol godine istom dolazi do svoje plaće, pa i to po forintu, po dvie, a i zaoto mora sto putih dolaziti občinskoj kući. Ima slučajah, da bi se mogli izplatiti učitelji, pa jih blagajnik (kasir) opet više putih odbija. I ovo je priko nedostojno. Ova se događaju: pa hoće li ova zadavati kripot učitelju u izpunjenju svojih težkih dužnostih. I volju uzima ovo učitelju, a i ugled mu podkopava, a ugled je učiteljem potreban, ugled učitelja triba da se neuvridjuje, jer samo tako može uspjehom raditi. A zašto da se ne plaća na vrime, kada se platiti i tako mora. Tu, počastni članovi odborah školski! tu popravljajte, pa ćete viditi oduševljenost učiteljah, a uspjeh kod vaše dice.

Što se tiče ljetine, možemo Bogu hvalu davati: dobro se ukazuje u svakoj struci: sa svih stranah čujemo, da je i malo takvoga dobrog usiva, kao je kod nas.

I sada se priporučujemo našim dragim Aljmašanom u milu uspomenu. J. P.

Oj ljiljan goro zelena
Oj divna zoro rumena
Mila roso srebrna
Pa Curice gizdava.

J akoti sriće mlagjane
Jošt lipše ustne rumene
Pa dilber stasa vitkoga
Divna — bunjevačkoga.

Kaži meni željenom
Kaži meni turovnom

Treptil još zvizda Danica?
Oh! Kelebie, — Carica. —

Nad onom lipom zelenom
Nad onom vodom studenom
Nad onim poljem zelenim
Pa onim gajem Vrletnim.

Gdi ono neven kupismo
Gdi ono vince pletosmo
Gdi vitko kolo igrasmo
Gdi naške pisme pivasmo.

*) Istina je, kada smo u školi, neimamo šta gledati na polje, al kroz pozore školske baš nebi zdravo ni mogo, sve da bi htio.

Jer ako trepti Danica
Kelebie naše Carica
Nad onom lipom Zelenom
Pa vodicom studenom.

J ako jeste istina
Dasime mila ljubila
J ako stoi sva vira
Štasisse Bogom Zaklela.

Ti nežali truda malena
Pa nakupi cviča nevena
Prostriga poljem zelenim
I onim gajem Vrletnim.

U Futtoku 1870.

Ako draga neven uvene
Rosnimu cvitak opane
U meniće srce venuti
Za tobom zlato prepuće.

Al, okol neven ne svene
Jasnimu cvitak neklone
Stručak od njeg odberi
Meniga tužnom dostavi.

S nevena cviče obraću
Sa njega Vince ispiću
Tebeću se draga sićati
I Zavičaju vratiti.

Lazo Knežević, bilježnik.

Umerlost.

Oj umerli slab čoviče!
Ovog svita ti putniče.
Na tom svitu smisli dok si,
Ogledajuć spoznaj što si?
Znati jest vridno toga,
Da si stvor Višnjeg Boga.

Oj umerli slab' čoviče!
Ša svih stranah, sve ti viče:
Što oko ti vidit može,
Sve ti veli: jaki Bože!
Spoznaj i ti oglas taj,
Višnjem Stvorcu hvalu daj.

Digni glavu, gledaj gori,
Spoznaj Onog, koj sve stvori.
Njemu prigni brižnu glavu
Njega hvaleć, daj mu slavu
Jest duše mi On je taj,
Koj pripravi za te raj.

Bunjevac.

Visina vode Dunavske.

Pešta 11. Srpnj. 5' 6" stoji
nad 0 — "

Požun 11. Srpnj. 6' 3" raste.
nad 0 — "

Poruke uredništva.

Baja: G. A. N. Velećenom prijatelju priobćicu. — B. Aljmaš: Samo guslaj Skender Beže — poslušaćemo te. — Radikovce: G. S. M. Dobro nom došli. — Katymár: G. S. M. Što prije dobit ćeš odgovor. — Bač: G. S. V. Imam te — pečena i kuvana gosta, al molimte šta mi švabičujes? nisi znao i ono bunjevački kazat, koli koput već rekoh da smo mi ljudi prosti. — Erd: G. J. G. Lip i zdrav bio. Radi smo vas tamošnju bratju poznati, i košto i uzroke okuženja, i nemilog umora. — Subatica: ✱ Sad je zakasnjeno, u slidećem.